Maatalousjaoston kuuleminen 17.11.2023

Ennakkokysymykset ministeri Essayahille

Maataloustukien maksuaikataulut ja keinot niiden aikaistamiseen.

Nykyisen yhteisen maatalouspolitiikan toimeenpanokaudella maksuun tulee tukien hakuvuoden puolella 76,1 % tukien kokonaismäärästä 1,69 mrd eurosta eli 1,286 mrd. euroa. Aiemmin maksettiin tukihakuvuoden aikana 1,501 mrd. euroa kokonaistukisummasta 1,73 mrd. (86,7 %). Kuitenkin tuki- ja hallinnointijärjestelmät ovat uudistuneet, eikä niiden maksuaikatauluja entiseen voi suoraan verrata keskenään. Satelliittiseuranta muutti pinta-alaperusteisten tukien aikataulutusta kokonaisprosessissa.

Kohonneesta ympäristö- ja ilmastopolitiikan kunnianhimosta johtuen osa aiemmista tukijärjestelmien maksuperusteista on siirtynyt kaikkia tuenhakijoita koskevan ehdollisuuden ehdoiksi (mm. lannoitus, suojakaistat). Suoriin tukiin tuli ensimmäisen kerran kustannusperusteinen tukijärjestelmä (ekojärjestelmätuki). Tästä on seurannut se, että osa ekojärjestelmätuen ja ympäristökorvauksen tukiehdoista on toteutettavissa vasta myöhään syksyllä tai vuodenvaihteen jälkeen (mm. talviaikainen kasvipeitteisyys, kiertotalouden edistäminen, lintupellot). Näin ollen nämä ehdot eivät ole vielä edes täytettävissä aiemman maksuaikataulun mukaisella maksuhetkellä.

Prosessia kehitetään jatkuvasti ja maksut maksetaan niin aikaisin kuin tukijärjestelmät ja kokonaisuuden toteuttaminen antavat myöten. On tärkeää, että tukimaksatukset pystytään toteuttamaan paitsi rahoitusoikaisuriskit minimoiden myös maatilojen toiminta-aikataulu huomioiden.

Näkemys maatalousyrittäjien maksuvalmiudesta ja keinoista sen parantamiseksi.

Maatalous on toimialana monella tapaa poikkeuksellinen. Maataloudessa Suomessa ja muuallakin tarvitaan suhteellisen suuri määrä pääomaa tuotannon ja tulon aikaan saamiseksi. Tämän tyyppisellä toimialalla maksuvalmiuden säilyminen on erittäin keskeistä.

Maatalouden kannattavuus on pitkään ollut heikkoa, mikä osaltaan tekee maksuvalmiuden ylläpitämisestä haastavaa. Vaikka osalla tiloista tilanne on vakaa, heikot kannattavuusnäkymät tekevät tilanteesta herkän.

Keskeistä maatalouden maksuvalmiuden tukemisessa on kannattavan maataloustuotannon mahdollisuuksien ylläpitäminen ja parantaminen. Tukijärjestelmän ja EU:n yhteisen maatalouspolitiikan merkitys on suuri. Suomi on pitänyt EU:ssa esillä, että joustavuuden lisääminen ripeämmän kriiseihin reagoimisen mahdollistamiseksi on tarpeellista. Viljelijän kannalta ennakoitavuus on tärkeää, ja hallinnon tehtävä on suorittaa tukien maksut ennakolta kerrotussa aikataulussa. Lisäksi hallitus on ohjelmassaan kirjannut toimenpiteitä maatalouden pitkän aikavälin kannattavuuden parantamiseksi.

CAP –suunnitelmaan sisältyy Neuvo –kokonaisuus, jonka puitteissa tilat voivat myös saada apua talouden hallintaan ja suunnitteluun, etenkin investointitilanteissa mutta myös muissa poikkeus- ja muutostilanteissa. Niin ikään CAP-suunnitelmasta rahoitetaan erilaisia kehittämis- ja koulutushankkeita, joiden tavoitteena on lisätä yrittäjien osaamista.

Pankeilla on rahoittajina keskeinen rooli siinä, miten hyvin maatilat kestävät toimintaympäristön muutoksista aiheutuvia paineita. Syksyn aikana on ministerin taholta käyty keskusteluja ja vedottu pankkeihin, jotta ne tarjoaisivat joustoja maatalousasiakkailleen tilanteessa, jossa tukien maksuaikataulu muuttuu aiemmasta. Pankkien välillä on eroa siinä, miten joustavasti on toimittu esimerkiksi tukimaksatusaikataulujen muuttuessa. Lisäksi syksyn aikana varmistettiin, että viranomaistahoilla olisi valmius siirtää eräpäiviä viljelijän sitä pyytäessä.
Hallitus myös lisäsi mahdollisuuksia maksuvalmiuslainoille.

Näkemys keinoista maatalouden kannattavuuden parantamiseksi. Toimenpiteet tulorakenteen (menojen suhde tuloihin) korjaamiseksi ja kehityksen kääntämiseksi.

Kuten kysymyksessä on todettu niin menojen ja tulojen välisen suhteen korjaaminen on keskeinen tavoite. FADN – tilojen tietojen perusteella viimeisen 20 vuoden aikana maatalouden tuloksi jäävä osuus tuotoista on ollut pienenevä. Näin muutoksen aikaan saaminen edellyttäisi trendin muuttamista.

Maatalouden tuottavuuden kehittyminen ei jää valitettavasti useinkaan maatalouden eduksi, ellei tuottavuus kehity nopeammin kuin muualla. Hintasuhteet ratkaisevat suurimman osan maatalouden kykyä tuottaa yrittäjätuloa yrittäjille. Suunnan kääntäminen tarkoittaa, että yrityskohtaiset valinnat joko parantavat panosten ja tuotosten hyötysuhdetta jatkuvasti, tilakoko kasvaa nopeasti tai sitten markkinatilanne alueellisesti ja EU:ssa sekä muualla maailmassa pitkäaikaisesti muuttuu.

Alkutuottajan aseman parantamiseksi ja elintarvikeketjun kehittämiseksi nykyistä oikeudenmukaisemmaksi tarkastellaan ja arvioidaan elintarvikemarkkina-, kilpailu- ja hankintalakia ja tehdään hallituksen esitykset niiden korjaamiseksi. Maa- ja metsätalousministeriössä on käynnistetty lainsäädäntöhanke elintarvikemarkkinalain muuttamiseksi.

Alkutuottajien sopimusasemaa parannetaan myös avoimella, elintarvikeketjun eri osien kustannuksia kuvaavalla tilastoinnilla ja edistämällä kustannusindeksien käyttöönottoa osapuolten välillä. Maa- ja metsätalousministeriön johdolla käydään parhaillaan keskusteluja eri toimijoiden (Luke, Tilastokeskus, KKV, TEM, PTY, ETL, elintarvikemarkkinavaltuutettu) kanssa tilastoinnin ja tiedonsaannin kehittämisestä ja sen mahdollisesti edellyttämistä lakimuutoksista (elintarvikemarkkinalaki, kilpailulaki, hankintalaki). Tavoitteena on kehittää avointa, elintarvikeketjun eri osien kustannuksia kuvaavaa tilastointia alkutuottajien sopimusaseman parantamiseksi. Lisäksi Luonnonvarakeskus suunnittelee elintarvikealan markkinamarginaalien (indeksien) jatkokehittämistä.

Nykyisessä inflaatioympäristössä julkisten toimijoiden hankinnat ovat osoittautuneet erittäin jäykiksi ja hintojen tarkistukset olisi mahdollistettava hankintasopimuksissa nykyistä paremmin. MMM:n toimeksiannosta Luonnonvarakeskus selvittää nykyisiä sopimusrakenteita ja –ehtoja sekä kustannusindeksien käyttöä julkisissa ruokahankinnoissa ja tekee suosituksia sopimusrakenteiden kehittämiseksi.

Pitkällä aikavälillä myös tutkimus, kasvin- ja eläinjalostus, muu teknologinen kehitys sekä koulutus tuottavat parempia edellytyksiä kannattavaan maatalouteen.

Miten toteutetaan hallitusohjelman kirjaus valkoposkihanhista.

1. *HO: Hallitus vaikuttaa siihen, että lajit siirretään lintudirektiivin tiukasti suojeltujen lajien listalta.*
   Vaikutamme EU-tasolla siihen, että valkoposkihanhi (ja merimetso) siirretään liitteeseen II (metsästettävät lajit). Tämä voi edellyttää, että Suomen on tehtävä virallinen vaatimus komissiolle, jossa vaaditaan lintudirektiivin liitteiden muutosta. Aiemmilla hallituskausilla tällaisia vaatimuksia ei ole tehty kuin epävirallisesti. Virallisen vaatimuksen jälkeen toimenpidevalikoimassa on komission vastauksesta riippuen laiminlyöntikanneprosessin käynnistäminen. Se olisi prosessina raskaampi ja toimivaltainen ministeriö kanteessa olisi UM.

2. *HO: Poikkeusluvalla haltuun otettujen lintujen lihaa on voitava hyödyntää.*
   Eduskunta on lausumissaan edellyttänyt ympäristöministeriötä ryhtymään välittömästi luonnonsuojelulain muutokseen, jossa hyödyntämisen sallitaan (**EV 227/2022 vp** ja **EK 42/2022 vp**). Se ei edellytä lajin säätämistä riistalajiksi, sillä litudirektiivin 9 artikla sallii haltuunoton ja asiallisen hyödyntämisen. Lintudirektiivin 9 artiklan säännöksen liikkumavaraa ei ole kokonaan hyödynnetty kansallisesti. Käymme HO kirjauksen toteutuksen rytmityksestä keskustelua YM:n kanssa.
3. *HO: Tarpeettomat metsästysrajoitukset elinvoimaisten lajien, kuten merimetson ja valkoposkihanhen osalta poistetaan, ja lajit siirretään metsästyslain piiriin.*
   Lajit siirretään metsästyslain piiriin riistalajeiksi. Prosessi ja aikataulu keskustellaan YM:n kanssa. Keskeistä kuitenkin lajien metsästettävyyden kannalta on lajien siirto lintudirektiivin liitteeseen II (metsästettävät lajit). Siirrossa on varauduttava EU notifikaatioon, joka voi viivästyttää hanketta. Siirtymäaika on huomioitava prosessissa niin, että esimerkiksi vahinkojen korvaamiseen ja luvitukseen ei tule katkoksia.
4. *HO: Huolehditaan samalla vahinkojen oikeudenmukaisesta korvaamisesta elinkeinonharjoittajille.*
   Samalla, kun lajit siirretään riistalajeiksi metsästyslain piiriin, on huolehdittava, että määrärahat, joilla korvataan lajien aiheuttamia vahinkoja, sekä korvataan hallinnollisia kuluja, siirtyvät mukana. Keskeistä kuitenkin päästä myös aiempaa parempaan vahinkojen ennaltaehkäisyyn. Valkoposkihanhi aiheuttaa yli neljän miljoonan euron (2022 4,3 milj. €) vuosittaiset vahingot keskittyen erityisesti Pohjois-Karjalaan.

Näkemys metsähakkuiden riittävästä tasosta sekä tämän tason ja Suomessa toimivan metsäteollisuuden toimintamahdollisuuksien turvaamisesta.

Politiikkakirjaukset

Suomen tulee olla **kilpailukykyinen** toimintaympäristö uudistuvalle ja vastuulliselle metsäalalle. Hallitusohjelman ja kansallisen metsästrategian kirjausten mukaisesti metsien käytön tulee olla tavoitteellista, perustua tietoon ja osaamiseen sekä metsänomistajien aktiivisiin päätöksiin. Näin **turvataan** metsä- ja biotuoteteollisuuden toimintaedellytykset kuten raaka-aineen saatavuus.

Hallitus panostaa EU:ssa **ennakkovaikuttamiseen**, jotta metsänomistajien asemaa, metsä- ja sahateollisuuden **puun saatavuutta** ja Suomen **kustannuskilpailukykyä** ei heikennetä. EU:ssa valmisteltavan sääntelyn vaikutusten kokonaisarviointia suomalaiselle metsäsektorille on kehitettävä, ja sääntely tulee pitää minimitasolla. Suomen metsien hiilinielut eivät voi toimia kompensaatioina muille EU:n jäsenvaltioille. EU:n ei pidä rajoittaa suomalaisen metsän käyttöä, eikä kansallisilla tulkinnoilla pidä vaikeuttaa elinkeinojen toimintaedellytyksiä.

Suomalaisen metsäsektorin kasvun varmistamiseksi metsäteollisuuden toimintaympäristön ennustettavuutta on parannettava.

Metsähallitus hyödyntää kestävät hakkuumahdollisuudet optimaalisesti. Tavoitteena on sidosryhmien kanssa sovittujen hakkuumahdollisuuksien säilyttäminen nykytasolla tai maltillinen kasvattaminen.

Suhdanne- ja tilastokatsaus

Metsä- ja sahateollisuustuotteiden kysyntä keskeisillä **markkina**-alueilla on heikentynyt voimakkaasti kahden huippuvuoden jälkeen. Vaikutukset välittyvät metsäteollisuuden kotimaan tuotantoon, vientiin, hakkuumääriin ja puukauppaan.

Sahatavaran tuotanto- ja vientimäärät putoavat tänä vuonna. Myös massa- ja paperiteollisuuden tuotteiden kysyntä on ollut vaisua ja tuotanto Suomessa supistuu viime vuodesta. **Kysynnän** ennakoidaan hieman elpyvän ensi vuoden aikana. Koivuvanerin tuotantoa rajoittaa raaka-aineen saatavuus.

Talouden **taantuminen** vuoden 2023 aikana on johtanut raakapuumarkkinoiden hiljenemiseen. Teollisuuspuiden **hakkuiden** ennustetaan tänä vuonna **vähenevän** seitsemän prosenttia viime vuodesta 59,4 miljoonaan kuutiometriin. Tukkipuun hakkuut vähenevät 11 prosenttia ja kuitupuun hakkuut neljä prosenttia.

Näkemys kilpailun lisääntymisestä puuraaka-aineen saannissa ja ainespuun ohjautumisesta kasvavasti polttoon sekä tilanteen vaikutuksista erityisesti kuitupuun saantiin. Toimet tilanteen korjaamiseksi.

Politiikkakirjaukset

Puun käytössä pyritään hallitusohjelman mukaisesti mahdollisimman korkeaan **jalostusasteeseen**. Tavoitteena on **edistää kotimaiseen uusiutuvaan raaka-aineeseen perustuvan teollisuuden arvonlisän nostamista**. Puurakentamista lisätään kannustimin sekä purkamalla siihen liittyvää sääntelyä. TKI-rahoitusta kanavoidaan puurakentamiseen ja panostetaan alan koulutukseen. Metsäbiotalouden tiedepaneelin toiminta vakiinnutetaan.

On tärkeää, että jatkamme pitkäjänteisesti työtä sen eteen, että kestävästi ja vastuullisesti kasvatettua puuta käytetään puurakentamiseen sekä puupohjaisiin tuotteisiin. Vastaavasti tulee jatkaa työtä sen eteen, että kehitämme edelleen uutta tuotantoa ja uusia käyttömuotoja puutuotteiden ja -materiaalien ympärille. Valtiovallan keskeinen rooli on luoda edellytyksiä tälle yritys- ja kehitystoiminnalle.

Suhdanne- ja tilastokatsaus

Teollisuuspuiden **hakkuiden** ja raakapuun **tuonnin** yhteismäärä **vähenee** tänä vuonna 4,6 miljoonaa kuutiometriä edellisvuodesta (7 %) 64,3 miljoonaan kuutiometriin. Metsäteollisuustuotteiden **kasvava jalostuskapasiteetti** ja sen myötä kasvava **raakapuun kysyntä j**a kiristyvä kilpailu voivat lähivuosina heijastua **puumarkkinoille**.

Tänä vuonna suurimmaksi osaksi Virosta, Latviasta ja Ruotsista lähtöisin olevan raakapuun **tuonti** pysyy suunnilleen ennallaan 4,9 miljoonassa kuutiometrissä. Venäjältä raakapuuta ei tuoda.

Puuston poistuma oli 89,5 miljoonaa kuutiometriä vuonna 2022 ja tilastoitu hakkuukertymä 75,1 miljoonaa kuutiometriä, mikä merkitsee **puuvarannon lisäyksen** olevan noin 14,4 miljoonaa kuutiometriä. Tämän vuoden ennustetulla hakkuutasolla puuvarannon lisäys on 4,5 miljoonaa kuutiometriä vuotta 2022 suurempi. **Lyhyellä aikavälillä metsänhoidollisesti ja taloudellisesti perusteltavissa oleva suurin ainespuun hakkuumäärä on 103 miljoonaa kuutiometriä vuodessa, ja**

tämän lisäksi energiarunkopuuta voidaan korjata noin 5,2 miljoonaa kuutiometriä vuodessa, mistä ainespuukokoista on 4,3 miljoonaa kuutiometriä.

Vuonna 2022 metsäteollisuuden sivutuotepuun saatavuuden heikkeneminen nosti lämpö- ja voimalaitoksissa poltetun metsähakkeen eli metsistä kerättyjen latvusten, oksien, rankojen ja kantojen määrän ensimmäistä kertaa yli 10 miljoonaan kuutiometriin. Vuonna 2023 metsähakkeen käytön odotetaan pysyvän edellisvuoden tasolla ja vuonna 2024 nousevan enintään muutamalla prosentilla, sillä korkeaksi noussut keskimääräinen laitoshinta rajoittaa metsähakkeen käyttömäärää. Metsähakkeen laitoshinnan odotetaan nousevan vuoden 2023 aikana kaikkiaan 20 prosenttia. Vuonna 2024 laitoshinnan nousun ennakoidaan hidastuvan, mutta kasvavan silti 2–5 prosenttia. Kun tarkastellaan puupolttoaineiden käyttöä kokonaisuutena, tulee lisäksi huomioida, että metsähakkeella katetaan vain osa Suomessa käytetyistä puupolttoaineista. Merkittävin puupolttoaine on selluteollisuuden sivutuotteena syntyvä mustalipeä. Lisäksi energiantuotannossa käytetään merkittävät määrät puunjalostuksen sivutuotteena syntyvää kuorta, sahanpurua ja teollisuuden puutähdehaketta.

Arviot puumarkkinoiden nykytilanteesta eivät osoita kilpailun kriittistä lisääntymistä puuraaka-aineen saannissa eri toimijoiden välillä tai ainespuun ohjautumisessa merkittävästi polttoon, mikä olisi rajoittanut kuitupuun saantia. Tämän johdosta ei ole katsottu ajankohtaiseksi/tarpeelliseksi valmistella toimenpiteitä puumarkkinatilanteeseen vaikuttamiseksi

Ennallistamisen vaatimukset ja niiden toteutus hallinnonalalla ja miten omaisuudensuoja turvataan.

EU:n ennallistamisasetuksen kolmikantaneuvotteluissa Euroopan neuvoston, Euroopan parlamentin ja komission välillä päästiin alustavasti sopuun 9.11.2023. Lopullinen kirjallinen versio neuvottelutuloksesta saadaan toivottavasti kuluvan viikon aikana.

Ennallistamisasetus tulee todennäköisesti voimaan vuoden 2024 puolivälissä. Tämän jälkeen jäsenmailla on kaksi vuotta aikaa laatia kansalliset ennallistamissuunnitelmat. Suomelle tulevat taloudelliset kustannukset täsmentyvät ennallistamissuunnitelman laatimisen yhteydessä. Ennallistamisasetuksella ei siis ole vaikutusta vielä vuoden 2024 valtion talousarvioon.

Ennallistamisasetus tuo sitovia velvoitteita eri elinympäristöissä. Toimenpiteiden on katettava vähintään 20 % EU:n maa- ja merialueista vuoteen 2030 mennessä ja kaikki ennallistamisen tarpeessa olevat ekosysteemit vuoteen 2050 mennessä. Asetus sitoo ja velvoittaa Suomea, mutta toimenpiteet ovat yksittäisille viljelijöille ja maanomistajille vapaaehtoisia.

Kolmikantaneuvotteluissa sovittiin, että luontotyyppien ennallistamisen osalta tulisi etusijalle ennen vuotta 2030 asettaa Natura 2000 –alueilla tehtävät toimenpiteet. Sen jälkeen ennallistaminen saattaa koskea arviolta noin 2-4 miljoonaa hehtaaria metsäisiä luontotyyppejä, jotka ovat Natura-verkoston ulkopuolella. Kustannusten suuruusluokka riippuu siitä, mitä toimenpiteitä ennallistamissuunnitelmassa valitaan toteutettavaksi ja kuinka suuri osa tällä hetkellä tuntemattomassa tilassa olevista kohteista on todellisuudessa heikentyneitä. Lisäksi ennallistamistoimien seuranta ja raportointi saattavat pitkällä aikavälillä lisätä kustannuksia. Asetuksella ei ole välitöntä vaikutusta omaisuudensuojan toteutumiseen, koska asetus velvoittaa jäsenmaita ja toimet ovat yksittäisille maanomistajille vapaaehtoisia.

On hyvä huomata, että Suomessa tehdään jo nyt luonnon monimuotoisuutta vahvistavia ennallistamistoimia monissa eri elinympäristöissä mm. Helmi-ohjelman ja vesiensuojelun tehostamisohjelman avulla sekä NOUSU-ohjelmassa, joka pyrkii

poistamaan esteitä vaelluskalojen nousulta. Asetuksen myötä nykytoimien riittävyyttä ja kohdentumista on tarkasteltava. Todennäköisesti toimenpiteiden mittakaava tulee kasvattaa nykyisestä.

Maatalousympäristöjen ennallistamistoimien osalta jäsenmaiden ei tarvitse ennallistamisasetusta toimeenpannakseen muuttaa nykyisen rahoituskauden 2021-2027 aikana toteutettavia maatalous- tai kalatalousohjelmia. Neuvottelutuloksen mukaan kansallisen ennallistamissuunnitelman toimeenpanon ei myöskään tulisi edellyttää rahoituksen allokointia YMP:stä, EMKVR:stä tai muista maatalouden- tai kalatalouden rahoitusinstrumenteista kaudella 2021-2027. (Ennallistamisen tavoitteet voivat nousta esille seuraavan CAP-kauden CAP-suunnitelmien valmistelussa.)

Ojitettujen turvepeltojen osalta Suomen tulee 2030 mennessä tehdä ennallistamistoimia 30 %:lla turvepeltojen pinta-alasta (noin 78 000 ha), josta neljäsosa tulee vettää. Vuoteen 2040 mennessä tulee ennallistamistoimia tehdä 40 %:lla turvepeltojen pinta-alasta (104 000 ha) ja vuoteen 2050 mennessä 50 %:lla pinta-alasta (noin 130 000 ha), joista molemmista kolmannes tulee vettää. Näitä vettämistavoitteita saatiin hieman laskettua kolmikantaneuvotteluissa. Vettämistavoitteisiin voi myös kansallisella tasolla pyytää lisäjoustoa, jos toimilla on todistetusti negatiivisia vaikutuksia esimerkiksi lähellä sijaitseviin rakennuksiin tai infrastruktuuriin. **Maanomistajalle vettäminen on vapaaehtoista.**

Suomen CAP strategiasuunnitelmassa on toimia ilmastokosteikoiden ja peltojen pohjaveden pinnan nostamiseksi muun muassa ei tuotannollisten investointien avulla.

Hätäjarrumekanismin mukaan ennallistamisasetuksen toimeenpano voidaan tilapäisesti keskeyttää sellaisen ennakoimattoman tapahtuman seurauksena, jolla olisi EU:n laajuisia vaikutuksia ruuantuotantoon tarvittavan maa-alan saatavuuteen ja sitä kautta ruokaturvaan EU:ssa.

Vaikutukset metsäsektorille tulevat riippumaan siitä, kuinka paljon toimenpiteitä voidaan tehdä osana talousmetsissä jo nyt tehtävää toimintaa niin, että puuntuotanto ja ennallistamistoimenpiteet saadaan sovitettua yhteen ja paljonko luonnonhoidon määrää pitäisi kasvattaa nykyisestä. Tämä koskee sekä luontotyyppien ja lajien elinympäristöjen, että metsäekosysteemien ennallistamista.

Asetuksessa on myös vaatimus kolmen miljardin lisäisen puun istuttamisesta koko EU:n tasolla. Metsäisenä maana Suomella ei tällä hetkellä ole toimenpiteitä tähän tavoitteeseen osallistumiseksi.

Petopolitiikka ja siihen liittyvien hallitusohjelman kirjausten toteuttaminen.

MMM on tänä syksynä antanut ministeriön asetukset karhun ja ilveksen metsästyksestä. Susiasetus on nyt lausunnoilla (lausuntoaika 1.12. saakka). Asetukset mahdollistavat poikkeuslupien myöntämisen myös ns. kannanhoidollisella perusteella, mikäli siihen on tapauskohtaisesti edellytyksiä. Korkeimman hallinto-oikeuden tulkintalinjan kiristyminen, joka perustuu EU:n tuomioistuimen Suomen sudenmetsästystä koskeneeseen ennakkoratkaisuun, asettaa haasteita kannanhoidollisen metsästyksen toteutumiselle.

EU:n tuomioistuin on edellyttänyt, että luontodirektiivin poikkeuksia koskeva 16 artikla tulee saattaa mahdollisimman sanatarkasti kansallisessa lainsäädännössä voimaan. Ministeriö näkee, että luontodirektiivin liitteiden muuttaminen on kriittisen tärkeää, jotta Suomen suurpetopolitiikkaa voidaan tehdä sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävästi nyt ja tulevaisuudessa. Kansallinen liikkumavara on oikeusistuimissa todettu lähes olemattomaksi.

Jotta hallitusohjelman kirjaus voi toteutua, on vaikutettava myös EU-tasolla. Ja näin olemme jo ennen KHO karhupäätöstä, heti kesästä alkaen tehneet, muun muassa tapaamisissa Ruotsin kollegan, maaseutuministeri Peter Kullgrenin sekä maatalouskomissaari Wojciechowskin kanssa. Komissio aloitti syyskuussa susipopulaatioihin ja niiden kansallisiin vaikutuksiin liittyvän tiedonkeruuhankkeen. Ministeriö on antanut oman vastauksensa Euroopan komission susipopulaatioihin ja niiden kansallisiin vaikutuksiin liittyvään kyselyyn ja on tiedottanut sidosryhmiä tiedonkeruuhankkeesta. Olemme vastauksessa ilmaisseet olevamme tarvittaessa komission tukena prosessin seuraavissa vaiheissa. On toivottavaa, että tiedonkeruu muuttaa EU:n suurpetopolitiikan suuntaa ja tuottaa uusia linjauksia. Ensi viikolla tapaan EPP:n ministerikollegoita Brysselissä ja otan suurpetopolitiikan kysymykset esille keskusteluissa heidän kanssaan.

Seuraamme tiiviisti myös Euroopan unionin tuomioistuimen käsittelyä itävaltalaisessa ennakkoratkaisuasiassa C-601/22, WWF, joka liittyy susiin. Maa- ja metsätalousministeriön aloitteesta Suomi osallistui EU:n tuomioistuimessa Itävallan sudenmetsästystä koskeneen ennakkoratkaisupyynnön suulliseen käsittelyyn ja nostimme yhdessä Ruotsin kanssa voimakkaasti esille luontodirektiivin 19 artiklan, jossa säädetään menettelystä direktiivin liitteiden muuttamiseksi. Etsimme maa- ja metsätalousministeriössä paraikaa myös uusia keinoja vaikuttaa komissioon, jotta se aloittaisi menettelyn luontodirektiivin liitteiden muuttamiseksi suurpetojen osalta Suomessa tai laajemmin boreaalisella luonnonmaantieteellisellä vyöhykkeellä.

Kansallisen lainsäädännön liikkumavara on kapea, mutta myös sen osalta on etsittävä kaikki se liikkumavara, mitä EU-lainsäädäntö mahdollistaa.

Miten hallinnonala vastaa suurpetojen aiheuttamiin kansalaisten huoliin ja pelkoihin?

Maa- ja metsätalousministeriö on yhdessä Suomen riistakeskuksen ja Poliisihallituksen kanssa sopineet, miten toimitaan uhkaa- ja huolta aiheuttavien susien osalta. Poliisilla on selkeä rooli yhdessä riistanhoitoyhdistysten SRVA-ryhmien kanssa poistaa selkeästi uhkaa aiheuttavat sudet ihmisasutusten läheisyydestä. Susikannan hoitosuunnitelmassa kuvatut toimet mm. reviiriyhteistyöryhmien tehtävistä, suden aiheuttamien vahinkojen ennaltaehkäisystä sekä SusiLife –hanke vastaavat eri tavoin suden aiheuttamien pelkojen ja vahinkojen vähentämiseen ja ennaltaehkäisyyn.

Kasvu- ja kuiviketurpeen saatavuus ja sen riippuvuus energiaturpeesta.

Kasvu- ja kuiviketurpeisiin käytettävä vähän maatunut turve kerätään turvesoiden pintakerroksista. Syvemmällä oleva maatuneempi turve sopii taas energiaturpeeksi. Tähän saakka on turvetuotannossa ollutkin tavallista kerätä ensin pintakerrokset kasvu- ja kuiviketurvekäyttöön ja jatkaa sitten energiaturpeen keruuta syvemmistä kerroksista. Tällä tavoin kaikki turve on saatu hyötykäyttöön ja myös korjuukustannukset jaettua molempien käyttömuotojen kesken.

Energiaturpeen käytön väheneminen on aiheuttanut sen, että uusia turpeenottoalueita ei enää avata eikä luvituksia haeta samaan tahtiin kuin aiemmin. Vaikka kasvu- ja kuiviketurvetta tarvitaan ja sen kysyntä ei ole hiipunut, on jatkossa vaarana saatavuusongelmat. Jos turpeennoston kustannukset jatkossa siirtyvät pelkästään kasvu- ja kuiviketurpeen varaan, saattaa tuotteiden hinta muodostua kestämättömäksi. Joissakin käyttökohteissa on mahdollista siirtyä osittain tai kokonaan

korvaaviin materiaaleihin, mutta esimerkiksi broilerituotannossa ominaisuuksiltaan vastaavaa kuivikemateriaalia on vaikeaa löytää. Kaikki Suomen metsänistutuksissa käytettävät puuntaimet kasvatetaan nykyään turpeessa, ja myös puutarhatuotannossa yleisimpiä ovat turvepohjaiset kasvualustat. Muun muassa edellä mainituista syistä on kasvu- ja kuiviketurve määritelty hallitusohjelmassa strategisesti tärkeäksi raaka-aineeksi.

Tämänhetkisen tiedon mukaan ei kasvu- ja kuiviketurpeen saatavuudessa ole välittömiä ongelmia, mutta tilanne voi muuttua nopeasti ja siksi erilaisia varautumistoimia tarvitaan. Kasvu- ja kuiviketurpeita korvaavia materiaaleja testataan ja kehitetään jatkuvasti, vaikka uusien tuotteiden ominaisuuksien ja turvallisuuden testaus ja tuotantoketjun rakentaminen kestävätkin aina useita vuosia. Myös turvevarojen riittävyyden turvaamisesta käydään keskustelua alan yritysten, toimijoiden ja Huoltovarmuuskeskuksen kanssa. MMM on esittänyt, että kasvu- ja kuiviketurpeiden strateginen tärkeys elintarvikehuoltomme näkökulmasta kirjataan myös Valtioneuvoston päätökseen huoltovarmuuden tavoitteista.

Kuiviketurpeen vaikutus eläinterveyteen ja antibioottien tarpeeseen.

Turve on kuivikekäytössä erinomainen vaihtoehto, mutta toisaalta esimerkiksi muissa Pohjoismaissa tuotannossa päästään vastaaviin hyviin tuloksiin (eläinten terveys, broilerien jalkapohjat, antibioottien käyttö), vaikka turpeen käyttö ei ole niissä yleistä. Uuteen kuivikkeeseen vaihto ei kuitenkaan ole aivan yksinkertaista ja voi vaatia tuottajalta sopeuttavia toimia ja lisäkustannuksia. Turvetta korvaavista kuivikkeista on tarpeen jatkossakin tehdä tutkimusta ja kehitystyötä. Tarvittaville investoinneille uusien kuivikkeiden valmistamiseksi on saatavissa rahoitusta ainakin vielä toistaiseksi, vaikka rahoitusta on aiemmasta leikattu.

Metsien hiilinielun taso on laskenut merkittävästi. Millaisilla keinoilla metsien ja maankäyttösektorin hiilinielua aiotaan vahvistaa? Mitä lisäkeinoja tavoitteen saavuttamiseksi on suunnitteilla, kun yksi merkittävien maankäyttösektorin ilmastotoimi eli kosteikkoviljelyn tuki on poistettu?

Valtioneuvoston on 16.11 pitämässään istunnossa päättänyt, että metsätalouden määräaikainen kannustejärjestelmä, Metka, tulee voimaan ensi vuoden alusta. Kannustejärjestelmällä tuetaan mm. terveyslannoitusta ja suometsän hoitosuunnitelman laatimista. Terveyslannoituksen tukitaso nousee nykyisestä. Tämän uskotaan kannustavan metsänomistajia lisäämään metsien terveyslannoituksia. Lannoitus lisää nopeasti puuston kasvua ja siten hiilinielua. Suometsän hoitosuunnitelma on kokonaan uusi työlaji. Sen tavoitteena on tukea kokonaisvaltaista suunnittelua, jossa sovitetaan yhteen eri tavoitteita kuten puutuotannon edistämistä, mutta myös maaperän hiilivaraston säilyttämistä.

Neuvonnan ja informaatio-ohjauksen keinoin kannustetaan metsänomistajia kasvattamaan lahopuun määrää talousmetsissä ja lisäämään kivennäismaametsien lannoituksia sekä huolehtimaan metsien nopeasta ja tehokkaasta uudistamisesta. Kiertoaikojen pidentämiseen sopivilla kohteilla kannustetaan informaatio-ohjauksella. Myös vapaaehtoisten hiilimarkkinoiden syntymistä edistetään. Informaatio-ohjauksen yhtenä keskeisenä välineenä toimivia metsänhoitosuosituksia päivitetään ja niiden käyttöä edistetään.

Metsien kasvua ja terveyttä parantavia toimia tulee edistää kansallisen metsästrategian esittämin keinoin. Metsätuhojen seurantaa, ennakointiaja torjuntaa kehitetään. Harvennushakkuiden oikea-

aikaisuuteen ja jäävän puuston riittävyyteen kiinnitetään huomiota sekä neuvonnalla että valvontaa kehittämällä.

Metsien ja maankäyttösektorin hiilinielua vahvistetaan maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman täysimittaisella toimeenpanolla, kansallisen metsästrategian toteuttamisella ja hallitusohjelman lisätoimenpiteillä, jotka on koottu alla olevaan taulukkoon.

Maankäyttösektorin ilmastotyön toimeenpano 2023-2027

Metsien kasvukyvyn ylläpitäminen	Ilmasto-kestävät maankäytön muutokset	Markkinaehtoisten maankäyttösektorin ilmastotoimien edistäminen	Peltojen ilmastokestävä käyttö	Puun jalostusaste, puutuotteet ja puu-rakentaminen	Poikkileikkaavat toimet
Vahvistetaan metsien kasvua toimenpidepaketilla*: - MH suositusten päivitys ja tuki soveltamiselle - Uudistamisvauhdin parannus - Metsänhoitorästien ja lannoituskampanjat - Peitteinen metsänkasvatus turvemailla - Vähennetään metsäojituksen ympäristövaikutuksia	Vaikutusarvioidaan maankäytön muutosmaksun käyttöönotto Edistetään maatalouden tilusjärjestelyitä ja järkevien tilarakenteiden luomista	Kehitetään hiilensidonta-markkinaa **Selvitetään ratkaisuja ilmastotoimien korvaamiseksi maan- tai metsänomistajalle*** - Toteutetaan tulosperusteisen rahoitusmallin pilotti	Hyödynnetään turvepeltojen päästövähennys-potentiaali - Toimeen-pannaan CAP ja edistetään markkina-ehtoisia rahoitus-ratkaisuja	Selvitetään pitkäkestoisten puutuotteiden käytön tehostamista rakentamisessa Puun käytössä pyritään mahdollisimman korkeaan jalostusastee-seen. Puurakentamista lisätään kannustimin sekä purkamalla siihen liittyvää sääntelyä. TKI-rahoitusta kanavoidaan puurakentami-seen ja panostetaan alan koulutukseen.	Vähennetään maaperäpäästöjä maankäyttösektorilla - Vahvistetaan tietopohjaa päästöjen vaihtelusta maalajeittain ja viljelytekniikoittain - Vähennetään päästöjä laajentaen ja tehostaen toimia Edistetään valuma-aluesuunnittelua Päivitetään vähähiilisyystiekartat Kehitetään kasvihuonekaasuinventaariota Vaikutetaan EU-politiikkaan: - LULUCF
Toimeenpannaan kansallinen metsästrategia - Aktiivinen ja monipuolistuva metsänhoito lisää metsien kasvua ja tukee ilmastonmuutoksen hillintää - Vahvistetaan metsien ilmastokestävyyttä ja hallitaan tuhoriskejä	Edistetään biokaasun tuotantoa ja käyttöä ja ravinteiden kierrätystä	**Selvitetään hiilirikkaiden kohteiden korvausta METSO-rahoituksella***	Edistetään kivennäismaiden hiilensidontaa - Toimeenpan-naan CAP ja ruuantuotannon hiili-euro-ohjelma - Panostetaan valkuaisoma-varaisuuteen ja valkuaiskasvien viljelyn lisäämiseen		
Tehostetaan metsälain valvontaa*: - Kiertoaikojen pidennys ja harvennushakkuisiin puuttuminen Laaditaan Metsähallituksen omistajapoliittiset linjaukset	Huomioidaan maankäyttösekto-ri aurinko- ja tuulivoimahank-keiden edistämi-sen yhteydessä	Kehitetään vapaaehtoista ekologista kompensaatiota			Edistetään TKI-toiminnan rahoitusta: - toimeenpannaan Hiilestä kiinni -toimenpidekokonaisuus - osaamisen kehittäminen, neuvonta ja viestintä

4

* HO lisätoimenpide

Osana maankäyttösektorin toimeenpanoa MMM:ssä on tehty syksyn aikana vaikutusarviota maankäytönmuutosmaksun käyttöönotosta esimerkiksi aurinko- ja tuulivoima-alueille. Vaikutusarvio valmistuu marraskuun loppuun mennessä.

Ilmastotoimet itsessään pysyvät samoina, mutta niiden toteutukseen tarvittava rahoitus täytyy löytää muuta kautta. Kansallisen lisärahoituksen puuttuessa turvepeltojen ilmastokestävän käytön edistämisessä korostuu myös EU:n yhteisen maatalouspolitiikan (CAP) rooli ja ilmastotavoitteiden kytkeminen tulevan post 2027 CAP-kauden valmisteluun. Tavoitteen toimeenpanoon kytkeytyvät osaltaan myös EU:n ennallistamisasetuksen turvepeltoja koskevat vettämistavoitteet.

Ilmastotoimenpiteiden toteutumista pyritään edistämään vapaaehtoisten hiilimarkkinoiden kautta, edistämällä tulosperusteisten rahoitusmallien soveltamista sekä kanavoimalla muuta julkista tai yksityistä rahoitusta sekä EU- ja KV -rahoitusta ilmastotoimenpiteen toteutukseen. Tässä työssä uudella valtakunnallisella ilmastoyksiköllä on merkittävä rooli alueellisten toimijoiden tukemisessa.

Maataloudessa on sitouduttu 29 prosentin päästövähennystavoitteeseen vuoteen 2035 mennessä. Millä konkreettisilla keinoilla tähän aiotaan päästä? Ja mikä osa päästövähennystavoitteesta on arvioitu saavutetun tämän hallituskauden lopulla v. 2027?

Maatalouden 29 % khk- päästövähennystavoite asetettiin 16.12.2021 valtioneuvoston yleisistunnossa käsiteltäessä esitystä Suomen CAP- suunnitelmaksi 2023—2027 Linkki. Jotta CAP-suunnitelma saatiin eteenpäin, poliittisella tasolla päätettiin tästä tavoitteesta. Ehdotuksessa VN lausumaksi Linkki asiasta todetaan näin ” Pääministeri Marinin hallituksen tavoitteena on vähentää maatalouden kasvihuonekaasupäästöjä 29 prosentilla vuoden 2019 tasosta vuoteen 2035 mennessä. Maatalouden kasvihuonekaasupäästöt olivat vuonna 2019 yhteensä 16 miljoonaa CO2-ekv. tonnia. Päästövähennykset toteutetaan CAP-suunnitelmaan kuuluvilla ja sen ulkopuolisilla sekä markkinaehtoisilla toimenpiteillä tukien ruuantuotannon kannattavuusedellytysten parantamista.”

CAP-suunnitelman ennakkoarviointiin perustuen CAP-suunnitelmalle on asetettu kansallisesti vaikuttavuustavoite, jonka mukaan maatalouden kasvihuonekaasupäästöt ovat vuonna 2027 0,8 milj. CO2 ekv.t vähemmän kuin 2019 CAP:n toimenpiteiden ansiosta. (Nykytila 15,0 milj. CO2 ekv.t).

Arviota siitä kuinka paljon tavoitteesta saavutetaan vuoteen 2027 mennessä ei ole tehty. Parhaillaan työn alla on VN TEAS- hanke ” Perusskenaariot energia- ja ilmastotoimien kokonaisuudelle kohti päästöttömyyttä (PEIKKO)”, missä nimensä mukaan laaditaan kasvihuonekaasupäästöjen ja energiataseiden kehityskulut vuoteen 2055 asti nykyisillä (kevään 2023) energia- ja ilmastopoliittisilla toimilla, eli perusskenaariossa. Perusskenaarion jälkeen alkaa politiikkaskenaarioiden valmistelu Orpon hallitusohjelman toimiin perustuen. Tässä yhteydessä tulee pohdintaa maatalouden mahdolliset uudet kasvihuonekaasupäästöjä vähentävät toimet ja erityisesti jo tiedossa ja käytössä olevien toimien tehostaminen.

Keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmassa (KAISU) ja maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmassa (MISU) on koko joukko toimia, joilla maatalouteen liittyviä kasvihuonekaasupäästöjä pyritään vähentämään. Moni näiden suunnitelmien toimista sisältyy Suomen kansalliseen CAP:in strategiasuunnitelmaan, mutta 29 %:n päästövähennystavoitteen toteuttamiseksi tarvitaan merkittävästi kansallista lisämäärärahaa CAP:issa olevien toimien tehostamiseksi ja CAP:in ulkopuolisten toimien rahoittamiseksi.

Tällä hetkellä ei käytössä ole CAP:in ulkopuolista rahoitusta esimerkiksi maatalouden kustannustehokkaimpien turvemailla toteutettavien toimien kuten kosteikoiden, kosteikkoviljelyn tai metsittämisen edistämiseksi.

Maa- ja metsätalousministeriön toimeksiannosta laadittiin ”Ruuantuotannon hiili-euro-ohjelma (HERO)” Linkki , jonka tavoitteena oli määritellä, kuinka hallituksen vuodelle 2035 asettama maatalouden päästövähennystavoite saavutetaan tilojen taloutta ja ruokaturvaa heikentämättä. Maatalouden päästövähennystavoitteen saavuttamisen kokonaiskustannukseksi HERO:ssa mainituilla toimilla arvioidaan nousevan asteittain 70 miljoonan euron vuositasolta 100-200 miljoonan euron vuositasolle vuonna 2035.

Toimina päästövähennysten saavuttamiseksi HERO:ssa on mainittu muun muassa

1. turvemaihin liittyvinä toimina pohjaveden pinnan nostaminen ilmastokosteikoiden ja muiden kosteikoiden perustamiseksi, siirtymisen yksivuotisten kasvien viljelystä monivuotiisiin, metsitys, peltojen poistaminen tuotannosta
2. kivennäismaapeltoihin liittyvinä toimina hiilen sidonta, metsitys

3. muita toimia ovat typpilannoituksen tehostaminen, nautojen lisäaineruokinta, uusiutuva energia, tuotantorakenteessa tapahtuvat muutokset ml. nautojen lukumäärän väheneminen
4. ilmastonmuutokseen sopeutumiseen liittyviä toimia ovat uusien kasvilajikkeiden kehittäminen ja niiden tarkka viljely, pellonvesitaloudesta huolehtiminen, kasvinsuojelun ja viljelykiertojen kehittäminen
5. kulutustottumusten muutos
6. Ravinnekierto, kierrätyslannoitteet ja biokaasu

Maatalouden energiantuotannon ja siihen liittyvän ravinnekierron edistäminen kuuluu olennaisena osana kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen. Uusiutuvan energian investoinneilla korvataan fossiilista energiaa ja biokaasulaitosinvestoinnit tehostavat lisäksi lannankäsittelyä sekä biomassan sisältämien ravinteiden kierrätystä edistäen päästövähennystavoitteita.

Energiainvestointeja tuetaan Suomen CAP-suunnitelmasta 2023-2027, ja tukeen on varattuna rahoitusta. Onkin erityisen tärkeää, että myös jatkossa pidetään huolta siitä, että uusiutuvan energian investoinnit ovat maatiloille ja maaseutuyrityksille kiinnostava ja kannattava vaihtoehto. On tärkeää välttää aiheuttamasta tarpeetonta hallinnollista taakkaa ja kustannuksia pienen kokoluokan uusiutuvan energian tuottajille.

Millä keinoin hallitus edistää luomustrategian mukaista luomutuotannon lisäämistä?

Luomu 2.0 toimeenpanosuunnitelma https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164613
Tiivistelmä: Tavoitteina on, että vuoteen 2030 mennessä luomutuotantoalaa olisi 25 prosenttia koko peltoalasta, luomukeruuala olisi kaksikertaistunut noin 14 miljoonaan hehtaariin ja luomuvesiviljely saadaan alkuun. Tavoitteena on myös, että julkisten ruokapalveluiden elintarvikehankinnoista luomun osuus olisi 18 prosenttia vuoteen 2025 mennessä ja 25 prosenttia vuonna 2030. Luomutuotanto ei ole riippuvaista kemiallisista lannoitteista tai torjunta-aineista. Luomutuotantoa on tehostettava, satopotentiaalia on paljon käytettävissä, ja näin myös luomutuotantoa saadaan tuottavammaksi. CAP-strategian avulla varmistetaan huoltovarmuutta, mutta myös parannetaan ympäristön tilaa tukemalla mm. luomutuotantoa. Luomutuotannon vahvistaminen edellyttää osaamisen lisäämistä koko ketjussa pellolta pöytään. Tavoitteisiin päästään tutkimukseen, neuvontaan ja koulutukseen panostamalla ja näiden keskinäisellä yhteistyöllä. Luomuosaamisen kehittäminen hyödyttää laajemmin koko suomalaista ruokaketjua.
Seuraavassa tarkennettuna suunnitelman tavoite 5 Luomutuotannon lisääminen/toimenpiteet:

- Kannustetaan tuottamaan kotimaan ja viennin kysyntään vastaavia raaka-aineita. (Todetaan mm., että on tarpeen selvittää hyvissä ajoin ennen seuraavaa EU:n rahoituskautta tarpeita luomutuotannon tuen muutoksille, esimerkiksi eri tuotantosuuntien kustannukset ja tuen tarve. Lisäksi todetaan, että edistetään kuluttajatiedon välittymistä koko tuotantoketjussa alkutuottajille saakka, jotta alkutuotanto pystyisi vastaamaan entistä paremmin kysyntään. – tässä keskustelut käynnissä Tilastokeskuksen ja KKV kanssa)
- Hehtaarisatojen ja viljelyvarmuuden kasvattaminen viljelymenetelmiä ja osaamista kehittämällä.
- Luomueläintuotannon vahvistaminen
- Viljelytapojen kehittäminen ja viljelijöiden osaamisen ja yhteistyön lisääminen tutkimuksen, koulutuksen ja neuvonnan keinoin
- Kannustetaan neuvonnan ja tutkimuksen keinoin erikoistuotteiden tuotannon lisäämiseen

- Luomusiemenen ja -taimien tuotannon kaksinkertaistaminen. Luomulajikekokeiden perustaminen
- Edistetään tilojen välisen yhteistyön kehittymistä (Eräs keino on CAP-suunnitelmaan sisältyvä yhteistyötoimenpide tuottajaorganisaatioiden perustamiseen.)

CAP-suunnitelmassa on suunniteltu käytettäväksi luonnonmukaisen tuotannon, avomaavihannesten tuotannon ja kotieläintuotannon korvauksiin rahoitusta keskimäärin 76 miljoonaa euroa vuodessa rahoituskaudella 2023-2027. Suunniteltu rahoitus kasvaa kauden aikana 64,9 miljoonaa eurosta (tukivuosi 2023) 89,3 miljoonaan vuonna 2028. Luonnonmukaisen tuotannon korvauksen tavoitteena on saattaa kuluttajien saataville korkean lisäarvon luomutuotteita ja sitä kautta parantaa ruuantuotannon kestävyyttä. Toimenpiteen ehdot tukevat tätä tavoitetta. CAP-suunnitelman tavoite luonnonmukaisen tuotannon sitoumusten maksettavalle pinta-alalle on tukivuonna 2027 peltokasveilla 440 000 hehtaaria ja avomaavihanneksilla 2 200 hehtaaria.

Millä keinoin maatalouden ravinnepäästöjä aiotaan vähentää, kun vesiensuojelun rahoitusta on leikattu sekä MMM että YM budjeteista merkittävästi?

Leikkausten kohdistumisesta juuri maatalouden vesiensuojeluun ei ole vielä tarkkaa tietoa. Vesienhoitosuunnitelmiin sisällytetyt vesiensuojeluntoimenpiteet, jotka on kytketty CAP-kokonaisuuteen, voidaan toteuttaa suunnitellusti, jos CAPin rahoitus ja painopisteet pysyvät ennallaan. CAP-kokonaisuuden ulkopuolisten toimenpiteiden avulla toteutetut maatalouden ravinnepäästöjä vähentävät keinot ovat leikkausten vuoksi vaarassa ja lisäksi ilmastonmuutos ja muut toimintaympäristön muutokset luovat lisäpaineita, joihin ei täysimääräisesti kyetä leikkausten vuoksi vastaamaan.

Maatalouden vesiensuojelutoimenpiteet ovat usein monivaikutteisia. Samalla kun vähennetään ravinne- ja kiintoainekuormitusta ja suojellaan vesistöjä toimenpiteet voivat hillitä ilmastonmuutosta sekä edistää luonnon ja maaperän monimuotoisuustavoitteita, ilmastonmuutokseen sopeutumista ja vesistöjen käyttötavoitteita sekä kiertotaloutta. Ympäristötyö mahdollistaa myös paikallista ja alueellista yrittäjyyttä.

Maatalouden ravinnepäästöjä vähennetään mm. peltomaan rakenteesta huolehtimalla sekä parantamalla valuma-alueiden vesienhallintaa ja oikeanlaisella viljely- ja laidunkierrolla, lannoituksen tarkentamisella ja kasvipeitteisyyttä lisäämällä sekä monipuolistamalla maanparannusaineiden käyttöä.

Ilmastonmuutos kuitenkin hidastaa maatalouden vesiensuojelutoimenpiteiden vaikuttavuutta, kun esim. eteläisen Suomen lämpimät ja vesisateiset talvet lisäävät talviaikaisia ravinnevirtaamia**, joten maataloudessa tarvitaan jatkuvasti lisäpanostuksia ja uusia avauksia ravinnepäästöjen hallintaan, jotta vesiensuojelun tavoitteet voidaan saavuttaa ruuantuotannon tavoitteita vaarantamatta.** Esimerkiksi lantafosforin kierrättäminen ylijäämäisiltä alueilta ravinnealijäämäisille alueille edellyttää laajasti vastaanottokapasiteetin, käsittely- ja viljelymenetelmien ja logistiikan yms. kehittymistä ja käyttöönottoa.

Vesienhoitosuunnitelmissa olevat maatalouden toimenpiteet rahoitetaan pääasiassa EU:n kokonaan ja osittain rahoittamien tukijärjestelmien puitteissa. Arvioitu kokonaissumma on noin 320 milj. euroa vuodessa. Siltä osin, kuin vesienhoidon tavoitteet pysyvät tukijärjestelmiin suunnitelluissa tavoitealoissa, rahoitukseen ei ole tulossa leikkauksia. Vesienhoitosuunnitelmien tavoitealat ovat

joiltain osin suurempia, mihin EU-tukijärjestelmien rahoitus antaa myöden. Tälle osuudelle ei ole rahoitusta ole alun perinkään varmistettu.

Merkittävä määrä maatalouden vesiensuojelutoimenpiteistä toteutetaan osana EU:n yhteisen maatalouspolitiikan toteutusta ja käynnissä oleva Suomen CAP-suunnitelma 2023-2027 sisältää laajan kattauksen monivaikutteisia toimenpiteitä, joilla on merkitystä maatalouden vesiensuojelussa. Maatalouden aloittamis- ja investointituet ja ekojärjestelmät, ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto, neuvonta ja ei-tuotannolliset investoinnit sekä yleishyödylliset investoinnit vastaavat monin tavoin toimenpidetarpeisiin. Talviaikainen kasvipeite, kerääjäkasvit, maaperän hyvä hoito ja ravinteiden tarkka käyttö ja ravinteiden kierrätyksen edistäminen sekä peltojen vesitaloudesta huolehtiminen ja kosteikkojen perustaminen ja hoito ovat kaikki tärkeitä vesiensuojelutoimenpiteitä, joihin CAP-suunnitelmassa panostetaan. Lisäksi Neuvo2030-neuvonnalla lisätään tietoa toimenpiteiden toteuttamisen tärkeydestä. Vuodelle 2024 suojavyöhykkeiden kohdentumista parannetaan uudistamalla toimenpiteen kohdentamisaluetta.

EU:n yhteisen maatalouspolitiikan ulkopuolisena toimena vesienhoitosuunnitelmiin on kirjattu uusien vesiensuojelumenetelmien käyttö, joista yksi merkittävimmistä on kipsin levitys. Sitä rahoitetaan ja hallinnoidaan Ympäristöministeriöstä käsin osana Vesiensuojelun tehostamisohjelmaa. Verrattuna jo olemassa olevan rahoituksen piirissä olevaan kipsin levitykseen, rahoitusvaje on noin 25 miljoonaa euroa. Yhteensä rahoitusvaje verrattuna vesienhoidonsuunniteltuun on noin 57 miljoonaa euroa.

MMM:n Ravinteiden kierrätyksen kokeiluohjelma ja Ravinnekiertotuki tukevat ravinteiden kierrätystä edistäviä ja sitä kautta maatalouden kuormitusta vähentäviä toimia mm. biomassojen ravinteiden prosessointia, kierrätyslannoitevalmisteiden tuotantoa ja tuotekehitystä, ravinteiden kierrätyksen logistiikkaa ja korkean jalostusasteen ravinnetuotteiden kehittämistä. Lisäksi edistetään ravinteiden kierrätykseen ja resurssitehokkuuteen sekä biokaasuun liittyvää osaamista ja yhteistyötä. Samalla lisätään myös energia- ja ravinneomavaraisuutta ja vastataan ajankohtaisiin huoltovarmuushaasteisiin.

Ravinteiden kierrätyksen kokeiluohjelman TKI- ja lannankäsittely- ja ravinnekierrätys- ja hiilensidontainvestointien tuilla on vuodesta 2020 edistetty ravinteiden kiertotalouden ketjua ideoinnista ja tuotekehityksestä aina tuotantomittakaavan toimintaan saakka. Investointirahoitukseen kohdistuvien vuoden 2023 II lisätalousarvion sopeutustoimien jälkeen käytettävissä oleva rahoitus on sidottu elokuussa tulleisiin hankehakemuksiin. TAE2024:ssa esitetään lisärahoitusta investointitukiin 0,6 milj. euroa ja kehysehdotuksessa vuosille 2025-2027 vuosittain 0,6 milj. euroa. TKI-rahoitukseen ei esitetä rahoitusta vuoden 2024 talousarviossa, vaikka on tunnistettu, että ravinnekierrätys edellyttää edelleen laaja-alaista TKI-toimintaa tukemaan maatalouden vesiensuojelutyötä.

Ravinnekiertotuki on tuotantotuki biokaasulaitoksille, jotka vastaanottavat kotieläinten lantaa tai vesistökasvillisuuden hoitojätteitä ja tuottavat niistä biokaasua ja markkinoille saatettavia pitkälle jalostettuja lannoitevalmisteita. Lausuntokierros ravinnekiertotukea koskevasta asetuksesta on vastikään päättynyt. Tuen toimeenpanoon on käytettävissä 4 milj. euroa vuosille 2023-2025 ja vuoden 2024 talousarviossa on 5 milj. euroa vuosille 2024-2026. Kehyksessä ei ole jatkoa ja rahoituksen pitkäjänteisyys kannustaisi uusiin investointeihin. Lisäksi ministeriössä selvitetään parhaillaan teknologianeutraalin ravinnekiertotuen mahdollisuutta.

MMM:n tuet vesiympäristön käyttöön ja tilaan sekä vesienhallintaan ja tulvasuojeluun ja MMM:n rahoitukset kalataloudellisiin kunnostuksiin (NOUSU-ohjelma) sekä kalastuksen, logistiikan ja tuotekehityksen kehittämiseen parantavat osaltaan vesien tilaa ja vesien ravinteiden hyödyntämistä. Esimerkiksi tekemällä peruskuivatusta kestävästi, vesiä yläjuoksulla pidättäen ja yhdistämällä ne esimerkiksi kosteikkoihin, päätyy vähemmän ravinteita vesistöihin. Myös Sotka-, Metso-, ja Helmi -ohjelmien kautta rahoitetaan joitakin maatalouteen liittyviä vesiensuojelutoimia.

Aikooko hallitus ryhtyä valmistautumaan siihen, että tulevaisuudessa turkistarhaus loppuu sekä eettisestä syystä että pandemiariskin aiheuttaman taloudellisen varautumistarpeen vuoksi? Olisiko mahdollista hyvissä ajoin pohtia siirtymää turkistuottajille, jotta heillä on polku vaihtaa alaa eivätkä he joudu kohtuuttoman tilanteen eteen?

Tällä hetkellä Suomessa ei ole käytössä maatalouden luopumistukijärjestelmää yleisesti eikä yksittäisenä millekään toimialalle.

Tällä hetkellä turkistuotannosta luopuva yrittäjä voi hyödyntää olemassa olevia, CAP-suunnitelmaan perustuvia Neuvo- ja yritystuen tukijärjestelmiä Leader –tuki mukaan lukien. Neuvonnan avulla viljelijä voi saada apua tilan toiminnan kehittämiseen, esimerkiksi liiketoimintaosaamisen kehittämiseen ja tuotantosuunnan muuttamista koskevaan suunnitteluun, mikäli uusi toiminta olisi maataloustuotantoa.

Jos yrittäjä pohtii tuotannon vaihtamista maatalouden ulkopuolisille aloille, hän voisi mahdollisesti hyödyntää myös yritystukijärjestelmää toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen tai investointeihin, mikäli uusi toimiala sopisi maaseudun yritystukijärjestelmän/Leaderin edellytyksiin.

Mikäli turkistiloille lähdettäisiin luomaan kokonaan uutta, vapaaehtoista luopumistukijärjestelmää, sen kustannukset olisivat varovaisesti arvioiden vähintään satoja miljoonia euroja. Tukijärjestelmä myös edellyttäisi EU-valtiontukihyväksyntää.

Aikooko hallitus tukea turvetuottajia käynnissä olevassa muutoksessa, kun heille aiemmin suunnattu luopumistuki on lopetettu?

Maa- ja metsätalousministeriöllä ei ole suunnitelmissa edistää turvetuottajille suunnattua luopumistukea.